

Багато енергії та знань Ірина Миколаївна віддавала громадській діяльності, особливо в таких галузях суспільного життя, як міжнаціональні й міжнародні відносини, розвиток дружніх зв'язків і співробітництва України та зарубіжних держав. Вона була членом правління товариства «Знання» України, головою Науково-методичної ради з пропаганди історичних знань. З її ініціативи, наприклад, в областях України проводилися «Дні науки». Понад двадцять років вчена працювала заступником голови правління Українського товариства дружби з Чехословаччиною.

1990-ті рр. – новий творчий етап у житті члена-кореспондента НАН України І.М.Мельникової, коли свій багатий науковий потенціал вона спрямувала на дослідження найактуальніших питань міжнародних зв'язків України, становлення й розбудови незалежної української держави. Зокрема, у 2001 р. до 10-річчя незалежності України під науковим керівництвом Ірини Миколаївни виходить оригінальна праця – анована історична хроніка «Україна і Європа (1990–2000 рр.)» (у 2 ч.), в якій подано системно-інформаційний аналіз процесу становлення й розвитку міжнародних відносин України з країнами Центральної та Південно-Східної Європи (ч.І) і державами-членами Європейського Союзу (ч.ІІ).

Тобто, практично на всіх етапах свого довгого й плідного творчого життя Ірина Миколаївна залишалася вірною головній темі – вивченню і пропаганді досвіду співжиття й дружби народів. Саме у проповіді дружби народів, толерантності у взаємовідносинах між різними націями, малими і великими, полягає суть європейської ідеї – ідеї розбудови єдиної демократичної Європи, яка реалізується сьогодні на наших очах.

Плідна й багатогранна наукова та громадська діяльність Ірини Миколаївни одержали високу оцінку. Її нагороджено орденами Трудового червоного прапора (1967 р.), Дружби народів (1978 р.), Жовтневої революції (1986 р.), а також почесною грамотою і грамотою президії АН України. За внесок у співробітництво істориків України й Чехословаччини, зміцнення дружби між українським та чеським і словацьким народами вчену відзначено золотою медаллю ім. Я.Пуркіне Бренського університету, медаллю ім. З.Неєдли, медаллю ім. Л.Штура Словацької АН. Її нагороджено також почесним знаком Всесоюзного товариства «Знання» «За активну роботу», знаком Міністерства освіти «Відмінник освіти України», почесним знаком Союзу радянських товариств дружби «За внесок у справу дружби», почесним знаком I ступеню Союзу чехословацько-радянської дружби. У 2002 р. І.М.Мельникової указом Президента України присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України.

Сповнену і сьогодні нових творчих задумів, постійно зацікавлену роботою рідного відділу й інституту, готову завжди підтримати своїх учнів і молодших колег щиро, від усього серця вітаємо Ірину Миколаївну Мельникову з ювілеєм, зичимо їй міцного здоров'я, благополуччя та нових досягнень у науковій діяльності. Ми всі, її колеги і учні, щиро любимо Ірину Миколаївну – глибокого вченого, справжнього інтелігента й чудового вчителя, людину, яка сама є історією історичної науки і тому завжди дуже точно відчуває найголовніше, яка любить життя, яка, нарешті, вмє єднати людей, своїх колег, учнів, друзів. У щойно виданому збірнику наукових праць на пошану нашого ювіляра про це сказано так: «Любимо і просто так, і тому що вона цікава. Вона завжди змістовна. Ірина Миколаївна міцно тримає у своїх руках «минуле майбутнє». Вона оберігає оптимістичний образ майбутнього, котре неодмінно має бути кращим. Вона вірить у людський талант. І вона ніколи не зупиняється сама. Бо добре розуміє, що рух – то є життя духу».

НОВІ КНИГИ

Антонюк З.

Рефлексії ідентичності. – К.; Х.: Дух і літера, 2007. – 272 с.

Бабак О.І., Даниленко В.М., Плекан Ю.В.

Прага – Харків – Соловки: Архівно-слідча справа академіка Степана Рудницького. – К.: Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, 2007. – 260 с.

Балушок В.

Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етніонімія / Відп. ред. Г.Скрипник. – Біла Церква: Вид. О.В.Пшонківський, 2008. – 304 с.

Батурин: історія в пам'ятках: Путівник Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця». – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2008. – 112 с.

Бобровський А.С., Нікольський В.М.

Соціальна політика радянської держави та її реалізація в Донбасі у 1943 – середині 1960-х років: Монографія. – Донецьк: Норд-Пресс, 2008. – 245 с.

Борисенко В.

Свіча пам'яті. Усна історія про геноцид українців у 1932–1933 роках. – К.: Стилюс, 2007. – 288 с.

Бофони: грошові документи ОУН і УПА / Авт.-упоряд. О.О.Клименко; відп. ред. В.М.Даниленко. – К.: УБС НБУ, 2008. – 192 с.

Бут О.М., Бондаренко В.С., Нікітенко К.В.

Недержавний сектор промисловості України в умовах нової економічної політики (1921–1928 рр.): Монографія. – Донецьк: Юго-Восток, 2008. – 355 с.

- Василенко М.П.**
Вибрані твори: У 3 т. / Відп. ред. Ю.С.Шемшученко, І.Б.Усенко. – К.: Юридична думка; Академперіодика, 2008. – Т.3: Спогади. Листування. Щоденники. – 720 с.
- Великий голод в Україні 1932–1933 років:** У 4 т. / Виконав. дир. Комісії Дж. Мейс. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – Т.1: Свідчення очевидців для Комісії Конгресу США. – 838 с.
- Великий голод в Україні 1932–1933 років:** У 4 т. / Виконав. дир. Комісії Дж. Мейс. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – Т.2: Свідчення очевидців для Комісії Конгресу США. – 814 с.
- Великий голод в Україні 1932–1933 років:** У 4 т. / Виконав. дир. Комісії Дж. Мейс. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – Т.3: Свідчення очевидців для Комісії Конгресу США. – 782 с.
- Великий голод в Україні 1932–1933 років:** У 4 т. / Викон. дир. Комісії Дж. Мейс. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – Т.4: Звіт Конгресово-президентської комісії США з дослідження Великого голоду 1932–1933 рр. в Україні. – 622 с.
- Віталій Ханко:** Біобібліографічний покажчик / Упоряд. Н.Кочерга, відп. ред. С.Білокінь. – К.: Видавець О.Ханко, 2007. – 220 с. (Джерела до культурологічних студій, вип.3)
- Гадяцька унія 1658 року /** Голов. ред. П.Сохань. – К.: Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, 2008. – 342 с.
- Гдичинський Б.**
Державний устрій України: політико-історичний аспект. – Чернівці: Рута, 2007. – 167 с.
- Генеалогія української шляхти:** Послужні списки погарської шляхти 1772 – 1781 рр. «Описаніє» ніжинської шляхти 1784 р. / Упоряд. та авт. вступ. ст. І.Ситиго. – К.: Темпора, 2008. – 232 с.
- Героїка трагедії Крут /** Упоряд. В.Сергійчук. – К.: ПП Сергійчук М.І., 2008. – 488 с.
- Гірка пам'ять.** Голодомор 1932–1933 років на Донеччині: Історичні дослідження, свідчення, спогади, документи / Голова редкол. О.Л.Третяк. – Донецьк: СПД «Бледнов», 2008. – 624 с.
- Голиш Г.М., Голиш Л.Г., Пономаренко М.Ф.**
Подорож Златокраєм: Нарис історії та сьогодення Золотоніського району. – Черкаси: Вертикаль, 2008. – 572 с.
- Горошко С.**
Богдан Хмельницький: Дискусійні питання. Проблемні судження. – Жашків: Вид. С.І.Горошко, 2008. – 216 с.
- Гуржій О.І., Чухліб Т.В.**
100 великих постатей і подій козацької України. – К.: Арії, 2008. – 464 с.
- Гуржій О.**
Порини. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю., 2008. – 196 с.
- Дейвіс Н.**
Боже ігрище: історія Польщі / Пер. з англ. П.Таращук. – К.: Вид. Соломії Павличко «Основи», 2008. – 1080 с.
- Держава і церква в Україні за радянської доби:** Зб. наук. ст. за матеріалами II Всеукр. наук. конф. (18–19 жовтня 2007 р.) / Голов. ред. В.О.Пащенко. – Полтава: АСМІ, 2008. – 344 с.
- Дзеркало душі народної:** Спогади та враження відвідувачів виставки про Голодомор 1932–1933 років в Україні «Розсекречена пам'ять» / Упоряд. В.Даниленко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2008. – 767 с.
- Довганич О.**
Так ламалися долі репресованих закарпатців: Сторінками обласного тому «Реабілітовані історією». – Ужгород: Гражда, 2008. – 292 с.
- Дослідження світової політики:** Зб. наук. пр. / Відп. ред. Є.Є.Камінський. – К.: Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2006. – Вип.36. – 248 с.
- Дослідження світової політики:** Зб. наук. пр. / Відп. ред. С.В.Кононенко. – К.: Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2006. – Вип.37. – 216 с.
- Дубович І.А.**
Країнознавчий словник-довідник. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 839 с.
- Євген Чикаленко і Петро Стебницький:** Листування (1901–1922 роки) / Упоряд. Н.Миронець, І.Старовойтенко, О.Степченко. – К.: Темпора, 2008. – 628 с.
- Жацько В.**
Микола Аркас. Катерина. Опера: текст і клавир. Рецензії. Листування. – К.: СПД Жацько В.О., 2008. – 856 с.
- Жацько В.**
Микола Аркас: Роман-пошук. – К.: СПД Жацько В.О., 2008. – 624 с.
- Жацько В.**
У пам'яті Києва: Науковий фотоілюстрований довідник-посібник. – К.: Фенікс, 2007. – 480 с.

- Жижко С.**
Нація як спільнота. – К.: Дніпро, 2008. – 808 с.
- Історик Іван Гуржій у колі рідних і колег.**
Спогади, документи, статті про вченого / Авт.-упоряд. О.І.Гуржій. – Черкаси: Черкаський ЦНТІ, 2008. – 335 с.
- Історія України:** Маловідомі імена, події, факти: Зб. ст. / Голов. ред. П.Т.Тронько. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007. – Вип.34. – 390 с.
- Історія України:** Наук.-допом. бібліограф. покажч. за 2006 рік / Упоряд. Т.Прилішко, О.Марченко, Н.Воцєвська. – К.: Арістей, 2008. – 716 с.
- Касьянов Г.**
Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. – К.: Наш час, 2008. – 432 с.
- Каталог видань Інституту історії України НАН України за 2007 рік /** Уклад. Л.Я.Муха, І.Л.Островська, І.В.Рознюк. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 56 с.
- Коваленко С.**
Україна під булавою Богдана Хмельницького: Енциклопедія в 3-х т. – К.: Стікс-Ко, 2008. – Т.2. – 480 с.
- Котляр М.Ф.**
Княжий двір Південної Русі X–XIII ст. / Координатор вид. В.А.Смолій. – К.: Наук. думка, 2008. – 357 с.
- Кривець Н.**
Українсько-німецькі відносини: політика, дипломатія, економіка. 1918–1933 рр. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 322 с.
- Крижановська О.**
Поміщицькі селяни Правобережної України у 30–50-х роках XIX ст. (умови життя, суспільно-політичний світогляд, соціальний темперамент). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 186 с.
- Кудлай О.**
Створення та діяльність Народного міністерства міжнародних справ Української Народної Республіки (червень 1917 – квітень 1918 рр.). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 116 с.
- Львів:** Місто – суспільство – культура / За ред. Аркуші О., Мудрого М. – Л.: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2007. – Т.6: Львів – Краків: діалог міст в історичній ретроспективі. – 660 с. (Серія історична. Спец. вип. 2007)
- Маловідомі сторінки історії Другої світової війни в Україні та на Полтавщині:** Зб. наук. ст. за матеріалами Всеукр. наук. конф. (23–24 травня 2007 р.) / Голов. ред. В.О.Пащенко. – Полтава: АСМІ, 2007. – 288 с.
- Маслак В.**
Образ української Національно-визвольної війни в російській інтелектуальній традиції XVIII – 80-х років XX ст. – К.; Кременчук: Кременчуцький державний політехнічний ун-т ім. М.Остроградського, 2007. – 286 с.
- Маслійчук В.**
Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII–XIX ст. – Х.: Харківський приватний музей міської садиби, 2007. – 400 с.
- Матяш І.**
Зірка першої величини: Життєпис К.М.Грушевської. – К.: Ін-т української археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАНУ, 2002. – 232 с.
- Махінчук М.**
Переяславський скарб Михайла Сікорського: Художньо-документальна повість / Вступ. ст. Л.І.Андрієвського. – К.: Криниця, 2005. – 298 с.
- Мельниченко О.**
Художнє лиття гармат у Гетьманщині за часів правління Івана Мазепи. – К.: Ін-т української археології та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України, 2007. – 160 с.
- Михайло Грушевський:** Твори у 50 т. / Упоряд. С.Панькова. – Л.: Світ, 2007. – Т.4; кн.1. – 432 с. (Суспільно-політичні твори (доба Укр. Центр. Ради березень 1917 – квітень 1918))
- Михайло Грушевський:** Твори у 50 т. / Упоряд. М.Капраль, А.Фелонюк. – Л.: Світ, 2007. – Т.8. – 776 с. (Історичні студії та розвідки (1906–1916))
- Михайлуца М.**
Православна церква на Півдні України в роки Другої світової війни (1939–1945): Монографія / Відп. ред. О.Є.Лисенко. – Одеса: ВМВ, 2008. – 392 с.
- Мицик Ю., Чабан М., Добрянський Л.**
Чую ваш голос: Родоводи надпорізьких сіл Волоського і Майорки. – К., 2008. – 192 с.
- Надчорномор'я: студії з історії та археології** (з IX ст. до н.е. по XIX ст. н.е.) / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 182 с.
- Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету /** Голов. ред. Ф.Г.Турченко. – Запоріжжя: Просвіта, 2008. – Вип.23. – 360 с.
- Науково-документальна збірка до 90-річчя запровадження державної служби в Україні /**

Упоряд. А.Вишневецький. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2008. – 124 с.

Національна академія наук України 2008: Календар визначних подій / Голова редкол. Я.С.Яцків. – К.: Академперіодика, 2008. – 109 с.

Образ іншого в сусідніх історіях: міфи, стереотипи, наукові інтерпретації: Мат. міжнар. наук. конф. Київ, 15–16 грудня 2005 р. / Упоряд. і наук. ред. Г.В.Касьянов. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 264 с.

Панченко О.

Краєві позиції та фінанси ОУН і УПА: допомогти укр. політв'язням. – Гадяч: Гадяч, 2005. – 256 с.

Пиріг Р.

Гетьманат Павла Скоропадського: між Німеччиною і Росією. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 209 с.

Покликання бути людиною: Пам'яті Юрія Зіновійовича Данилюка (1958–2005) / Упоряд. В.І.Дмитрук, Р.Ю.Подкур, І.І.Ставнюк. – К.: Телесик, 2008. – 208 с.

Політична система для України: Історичний досвід і виклики сучасності / Гол. ред. В.М.Литвин. – К.: Ніка-Центр, 2008. – 988 с.

Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Кер. авт. кол. Ф.М.Рудич. – К.: Либідь, 2008. – 440 с.

Політичні партії як суб'єкт формування політико-управлінської еліти в умовах політичної модернізації: Навч. посіб. / Гол. редкол. Е.А.Афонін. – К.: Парламентське вид-во, 2008. – 418 с. (Серія «Відкрита дослідницька концепція», вип.6)

Пономарьова І.

Етнічна історія греків Приазов'я (кінець XVIII – початок XXI ст.): Історико-етнографічне дослідження. – К.: Реферат, 2006. – 300 с.

Пріцак О.

Коли і ким було написано «Слово о полку Ігоревім». – К.: Обереги, 2007. – 360 с. (Київ. б-ка давнього укр. письменства: Студії, т.7)

Присяжнюк Ю.

Українське селянство Наддніпрянської України: соціоментальна історія другої половини XIX – початку XX ст.: Монографія. – Черкаси: Вертикаль, 2007. – 640 с.

Проблеми історії України XIX – початку XX ст. / Гол. редкол. О.П.Реєнт. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007. – Вип. XIV. – 360 с.

Просемінарій: Медієвістика. Історія церкви, науки і культури. – К.: Київський нац. ун-т ім. Т.Г.Шевченка, 2008. – Вип.7: До ювілею проф. Василя Гринарховича Ульяновського. – 576 с.

Путро О.І.

Гетьман Кирило Розумовський та його доба (з історії українського державотворення XVIII ст.): Монографія: У 2 ч. – К.: ДАКККіМ, 2008. – Ч.2. – 288 с.

Регіональна історія України: 36. наук. ст. / Гол. ред. В.А.Смолій. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – Вип.2. – 305 с.

Репресії в Україні (1917–1990 рр.): Наук.-допом. бібліограф. покажч. / Авт.-упоряд. Є.К.Бабич, В.В.Патока. – К.: Смолоскип, 2007. – 519 с.

Роженко М.

Сосни Биківні свідчать: злочин проти людства. – К.: Укр. центр духовної культури, 2002. – Кн.3. – 600 с.

Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ – НКВД / Відп. ред. В.Даниленко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2008. – 604 с.

Романцов В.О.

Український етнос: на одвічних землях та за їхніми межами (XVIII–XX століття). – К.: Вид-во ім. О.Теліги, 1998. – 184 с.

Рудницький Ю.

Ієремія Вишневецький: спроба реабілітації: Есеїстична розвідка. – Л.: ЛА Піраміда, 2008. – 300 с.

Румянцев О.Е.

Галичина – Боснія – Воєводина: Українські переселенці з Галичини на території югославських народів в 1890–1990-х роках. – К.: ФАДА, ЛТД, 2008. – 256 с.

Салій І.

Обличчя столиці в долях її керівників. – К.: Довіра, 2008. – 599 с.

Свербигуз В.

Батурин. До генези українського самодержавства. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 86 с.

Симоненко Р.Г., Табачник Д.В.

Українсько-польські відносини та боротьба за єдність України XIX – початок XX ст.: Нариси. – К.: Либідь, 2007. – 704 с.

Скляр В.

Етнічний склад населення України 1959–1989 рр.: етномовні наслідки російщення. – К.: Просвіта, 2008. – 392 с.

- Сліпушко О.**
Україна: Енциклопедичний словник. – К.: Аконіт, 2008. – 768 с.
- «Слово о полку Ігоревім» та його епоха:** Матеріали XII Міжнар. наук. конф. (Суми – Путивль, 7–9 червня 2007 р.). – Вип.2: Словознавство / Відп. ред. О.Моця. – К.; Суми; Путивль: СумДУ, 2008. – 348 с.
- Сторінки воєнної історії України:** Зб. наук. ст. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007. – Вип.11. – 368 с.
- Сушинський Б.**
Всесвітня козацька енциклопедія XV – початку XXI століть. – Одеса: Вид. дім «ЯВФ», 2007. – 570 с.
- Табачник Д.В., Попов Г.Д.**
Українці зарубіжжя та Україна: Довідник. – К.: Знання, 2007. – 399 с.
- Терещенко Ю., Осташко Т.**
Український патріот з династії Габсбургів: Наук.-докум. вид. – К.: Темпора, 2008. – 382 с.
- Україна:** культурна спадщина, національна свідомість, державність: Зб. наук. пр. / Відп. ред. М.Крикун. – Л.: Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2006–2007. – Вип.15: Confraternitas. Ювіл. зб. на пошану Ярослава Ісаєвича. – 940 с.
- Україна:** культурна спадщина, національна свідомість, державність / Гол. редкол. Я.Ісаєвич. – Л.: Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2008. – Вип.16: Ювіл. зб. на пошану Івана Патера. – 682 с.
- Українознавство:** Календар-щорічник 2008 / Упоряд. В.Піскун, А.Ціпка, О.Щербатюк. – К.: Укр. центр духовної культури, 2007. – 240 с.
- Українська повстанська армія:** історія нескорених / Відп. за вип. Я.Ясиневиц. – К.: Укр. ін-т нац. пам'яті, 2008. – 86 с.
- Український визвольний рух:** Наук. зб. / Відп. ред. Р.Забілий. – Л.: Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2007. – Вип.11 – 264 с.
- Український голокост 1932–1933:** Свідчення тих, хто вижив / Упоряд. Ю.Мицик, І.Виницька. – К.: Вид. дім «Киево-Могилянська акад.», 2008. – Т.5. – 322 с.
- Український голокост 1932–1933:** Свідчення тих, хто вижив / Упоряд. Ю.Мицик. – К.: Вид. дім «Киево-Могилянська акад.», 2008. – Т.6 – 690 с.
- Український гуманітарний огляд /** Гол. ред. Н.Яковенко. – К.: Критика, 2008. – Вип.13. – 232 с.
- Уривалкін О.М., Уривалкін М.О.**
Гетьмани України та кошові Запорозької січі. – К.: Дакор КНТ, 2008. – 395 с.
- Федорова Л.Д.**
Діяльність Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва зі збереження культурної спадщини України 1910–1920 рр. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. – 296 с.
- Формування та діяльність українських національних урядів періоду Української революції 1917–1921 рр.:** Матер. Всеукр. наук. конф., Кам'янець-Подільський, 6–7 грудня 2007 р. / Редкол. В.А.Смолій (співгол.), О.М.Завальнюк (співгол.), О.П.Реєнт та ін. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2008. – 336 с.
- Чуткий А.**
Микола Дашкевич (1852–1908). – К.: Темпора, 2008. – 528 с.
- Шаблій Д.**
По ньому плакав дзвін. – К.: Вид. ім. О.Теліги, 2008. – 128 с. (Серія «Повернені із забуття»)
- Шаров І.Ф., Толстоухов А.В.**
Художники України: 100 видатних імен. – К.: АртЕк, 2007. – 480 с.
- Шитюк М.М., Сугацька Н.В.**
Геноцид проти євреїв Південної України в роки німецько-румунської окупації (1941–1944 рр.). – Миколаїв, 2008. – 154 с.
- Шитюк М.М., Щукін В.В.**
Єврейське населення Херсонської губернії в XIX – на початку XX століть. – Миколаїв: Вид-во І.Гудим, 2008. – 221 с.
- Шкільна історія очима істориків-наукців:** Матеріали Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України / Упоряд. Н.Яковенко. – К.: Вид-во ім. О.Теліги, 2008. – 128 с.
- Яворницький Д.**
Твори. – К.; Запоріжжя: Тандем-У, 2006. – Т.8. – 439 с. (Історія, краєзнавство, археологія)
- Літературу підібрали: завідувача науково-інформаційним відділом Інституту історії України НАНУ Л.Я.Муха та головний спеціаліст*